

Dân tộc học

NƯỚC NGOÀI

VỀ QUAN HỆ DÂN TỘC VÀ CHÍNH SÁCH DÂN TỘC Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI

VƯƠNG XUÂN TÌNH
NGUYỄN THỊ THANH BÌNH
NGUYỄN CÔNG THẢO
VƯƠNG NGỌC THI

Quan hệ dân tộc và chính sách dân tộc được các nước trên thế giới rất quan tâm, nhất là sau thời kỳ chiến tranh lạnh đến nay. Tại châu Âu, Dự án về quan hệ dân tộc (Project on Ethnic Relations) liên quan đến 10 tiểu khu vực và quốc gia, bao trùm hết cả Trung Âu và Nam Âu. Dự án ra đời từ năm 1991 và đến nay đã tồn tại trên 20 năm, có trụ sở chính tại Princeton, Mỹ, và đã có hàng trăm nghiên cứu về vấn đề quan hệ dân tộc, chính sách dân tộc trong vùng (<http://www.per-usa.org/1997-2007/per.html>). Sở dĩ có sự quan tâm như vậy là do các xung đột dân tộc, mâu thuẫn dân tộc trên thế giới trong vài thập kỷ gần đây không những không được kiểm soát, giảm thiểu mà còn có xu hướng tăng lên, phát triển theo chiều hướng ngày càng phức tạp hơn. Còn ở nước ta, từ Cách mạng tháng Tám đến nay, nhờ chính sách đại đoàn kết dân tộc của Đảng và Nhà nước, quan hệ dân tộc luôn được củng cố, giữ vững. Tuy nhiên, do tác động của các chương trình phát triển kinh tế - xã hội, quá trình toàn cầu hóa và hội nhập, mối quan hệ tộc người ở một số vùng, một số dân tộc trong những năm gần đây còn tiềm ẩn nhiều nguy cơ bất ổn (Phạm Quỳnh Phương và cộng sự, 2013). Trước tình hình đó, việc tìm hiểu chính sách dân tộc của các nước trên thế giới có ý nghĩa không chỉ về mặt thực tế mà

cả trên phương diện lý luận. Do hạn chế về tiếp cận nguồn tài liệu, bài viết này chỉ tập trung giới thiệu một số lý thuyết cơ bản về quan hệ dân tộc và đi qua một số vấn đề chính sách dân tộc ở một số vùng, khu vực trên thế giới như Ban Căng, Đông Nam Á hay trường hợp Trung Quốc.

1. Các lý thuyết nghiên cứu

1.1. Thuyết chức năng

Lý thuyết này cho rằng, ở bất cứ một xã hội tồn tại bất bình đẳng về tộc người phản ánh sự hiện diện của một trong hai điều kiện sau: (i) Bất bình đẳng tồn tại như một nhu cầu xã hội; (ii) Bất bình đẳng là kết quả của những điều kiện xã hội mà trong chừng mực nào đó có ích cho xã hội ấy. Gốc rễ của sự phân hóa tộc người thường được cho là kết quả của thuyết “vị chủng” - cho mình là trung tâm, là ưu việt hơn tộc người khác (Scott, 2009). Học thuyết này thường được dùng để soi chiếu mối quan hệ giữa tộc người đa số với tộc người thiểu số ở những quốc gia đa tộc người. Đây là mối quan hệ được cho là luôn tiềm ẩn những xung đột có thể dẫn tới xáo trộn xã hội, mà thực tế đã diễn ra ở Nga, Thổ Nhĩ Kỳ, Iran (Audrey, 1996). Nguyên nhân của những xáo trộn này thường bắt nguồn từ những thay đổi nhanh